

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący)

SSN Jan Majchrowski (sprawozdawca)

SSN Piotr Sławomir Niedzielak

Protokolant Anna Rusak

w sprawie byłego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w P. E. S.-B.,
obwinionej z art. 71 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i
egzekucji,
po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 22
czerwca 2021 roku,
skargi obwinionej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 grudnia 2019 roku,
sygn. akt II AKa [...],
uchylający orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej
w W. z dnia 10 lipca 2019 roku, sygn. akt D [...],
na podstawie art. 539e § 2 kpk w zw. z 223 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o
komornikach sądowych

postanowił:

oddalić skargę.

UZASADNIENIE

Były Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w P. E. S.-B. została obwiniona
o to, że:

1. pełniąc funkcję Zastępcy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w P.
K. C., w okresie od 20 listopada 2015 roku do kwietnia 2018 roku, dopuściła
się naruszenia powagi i godności sprawowanego urzędu oraz rażącego

naruszenia przepisów prawa, tj. art. 16 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji w ten sposób, że w sprawach egzekucyjnych zastępowanego komornika, będących przedmiotem wizytacji przeprowadzonej w dniu 5 marca 2018 roku, bez usprawiedliwionej przyczyny odstąpiła od podejmowania czynności egzekucyjnych, a także odstąpiła od właściwego prowadzenia akt spraw, godząc tym samym również w przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2005 roku w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych i biurowości;

2. pełniąc funkcję likwidatora Kancelarii Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w P. K. C., w okresie od 26 września 2017 roku do kwietnia 2018 roku, dopuściła się naruszenia powagi i godności sprawowanego urzędu oraz rażącego naruszenia przepisów prawa, tj. art. 16 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji i § 5, 7, 8 i 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2015 roku w sprawie trybu postępowania przy likwidacji kancelarii komorniczych, poprzez niezasadne i nieusprawiedliwione okolicznościami odstąpienie od podejmowania czynności likwidatora wskazanej kancelarii komorniczej.

Postanowieniem Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej z dnia 19 września 2018 roku, sygn. akt D [...], umorzono postępowanie dyscyplinarne w oparciu o art. 17 § 1 pkt 11 kpk w zw. art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji, kosztami postępowania obciążono Krajową Radę Komorniczą. W uzasadnieniu podniesiono, że w związku z rezygnacją, w dniu 28 lipca 2018 roku powołanie obwinionej na stanowisko komornika wygasło. Wobec tego wystąpiła inna okoliczność wyłączająca ściganie, bowiem obwiniona nie podlegała orzecznictwu Komisji Dyscyplinarnej.

W wyniku rozpoznania odwołania Ministra Sprawiedliwości na powyższe postanowienie, Sąd Okręgowy w P., postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2019 roku (sygn. akt XVII Ka [...]), uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej do merytorycznego

rozpoznania. W uzasadnieniu sąd odwoławczy wyraził pogląd, że zakończenie sprawy umorzeniem, z uwagi na wygaśnięcie stosunku służbowego obwinionej, nie miało podstawy prawnej, istniała zaś konieczność merytorycznego rozpoznania sprawy, wobec braku tejże podstawy.

Orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej z dnia 10 lipca 2019 roku, sygn. akt D [...], umorzono postępowanie dyscyplinarne w oparciu o art. 17 § 1 pkt 11 kpk w zw. art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji, kosztami postępowania obciążono Krajową Radę Komorniczą. W uzasadnieniu stwierdzono, że w sprawie winny być stosowane wobec obwinionej względniejsze przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji, która nie przewidywała odpowiedzialności dyscyplinarnej byłego komornika sądowego. Nadto zastosować należało zasadę *lex retro non agit*. Podkreślono, że obecnie obowiązująca ustawa z dnia 22 marca 2018 roku o komornikach sądowych, w art. 257 wprost wskazuje, że były komornik, którego powołanie wygasło wskutek rezygnacji, ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną, czego nie było w ustawie poprzedniej. Nie można również odnosić uregulowań dotyczących asesorów sądowych do byłych komorników.

Odwołanie od tego orzeczenia wniósł Minister Sprawiedliwości, zaskarżając je w całości na niekorzyść obwinionej, stawiając zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść poprzez uznanie, iż w odniesieniu do obwinionej zaistniała przesłanka uzasadniająca umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 kpk w zw. z art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o komornikach sądowych i egzekucji, podczas gdy prawidłowa analiza sytuacji prawnej obwinionej w kontekście unormowań zawartych w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji prowadzi do wniosku, iż postępowanie dyscyplinarne o sygn. D [...] powinno by kontynuowane do jego prawomocnego zakończenia. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu podniesiono, że rezygnacja obwinionej ze sprawowanej funkcji w żadnej mierze nie

powodowała zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej, przedstawiając w tym względzie szczegółową argumentację.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 grudnia 2019 roku, sygn. akt II AKa [...], uchylono zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej. W uzasadnieniu podniesiono, że właściwym w sprawie był zarzut naruszenia przepisów postępowania, a nie błędu w ustaleniach faktycznych, niemniej jednak w uzasadnieniu odniesiono się do zarzutów proceduralnych, a zawarta w środku zaskarżenia argumentacja prowadziła do jego uwzględnienia. Podkreślono, że w sprawie zastosowanie będą miały przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o komornikach sądowych i egzekucji. Sąd odwoławczy stwierdził, że wygaśnięcie powołania byłego komornika sądowego nie jest przesłanką do umorzenia postępowania dyscyplinarnego i musi dojść do postępowania dyscyplinarnego wobec tego byłego funkcjonariusza publicznego. Należy w tym względzie wydać merytoryczne orzeczenie. Regulacja zawarta w art. 4 § 1 kk nie odnosi się zaś do przepisów procesowych. Uchwalenie w nowej ustawie art. 257 ust. 1 wskazującego na odpowiedzialność byłego komornika, którego stosunek służbowy wygał wskutek rezygnacji ma charakter uściślający, nie kreuje nowej jakości formalnej, a praktyka sądowa poprzedzała to działanie ustawodawcze. Sąd *ad quem* podniósł, że zgodnie z zasadami stosowanego odpowiednio Kodeksu postępowania karnego, celem postępowania dyscyplinarnego jest merytoryczne rozstrzygnięcie o przedmiocie sprawy, czyli o stawianych zarzutach. Formalne zakończenie sprawy możliwe jest wyłącznie, gdy jest wyraźnie przewidziane i zachodzą ku temu przesłanki, musi istnieć wyraźna podstawa prawna. Utrata statusu komornika nie wyłącza prowadzenia postępowania, tym bardziej, że obwiniona wcześniej będąc komornikiem nie posiadała specjalnego statusu, będącego formą korzystania z immunitetu materialnego lub procesowego.

Skargę na powyższe orzeczenie Sądu Apelacyjnego w [...] wniosła obwiniona. Jak podkreśliła, wniosła ona skargę z powodu uchybień określonych w art. 437 kpk i 439 § 1 pkt 9 kpk, których dopuścił się sąd odwoławczy i zaskarżyła przedmiotowy wyrok w całości, w szczególności ze względu na złamanie zasady

retroakcji, zasady *lex retro non agit*, a także zasady *nullum crimen sine lege*. Obwiniona wniosła o uchylenie przedmiotowego wyroku w całości jako takiego, który nie może ostać się w obrocie prawnym demokratycznego państwa prawnego, jakim nadal jest Rzeczpospolita Polska. W uzasadnieniu obwiniona stwierdziła, iż sąd *ad quem* dopuścił się rażącego naruszenia prawa, bowiem uznał, że wprowadzenie nowej ustawy dotyczącej komorników dało przesłankę do stosowania nowych przepisów w tej sprawie, co sprzeniewierza się zasadzie *lex retro non agit*. Zabronione było przy tym nawet sugerowanie się nowym zamysłem ustawodawcy. Argumentacja sądu odwoławczego była co najmniej wadliwa, bowiem wskazywał on na prowadzenie postępowania według dotychczasowych przepisów, a jednak wbrew im wywodził konieczność ponownego rozpatrzenia sprawy. Zdaniem skarżącej sąd odwoławczy uchybił zasadzie retroakcji, bowiem nowa regulacja prawna nie dotyczy przeszłości, za wyjątkiem zastosowania przepisów względniejszych. Odwołanie się przez sąd *ad quem* do przepisów, które początek swego obowiązywania wzięły po zdarzeniu prawnym, było rażącym naruszeniem prawa. Naruszona została również zasada *nullum crimen sine lege*, bowiem w dotychczasowych przepisach brak było regulacji dotyczącej sytuacji byłego komornika. Wobec braku podstawy do kontynuowania postępowania, *ex lege* należało je umorzyć. W ocenie obwinionej postępowanie dyscyplinarne można prowadzić wyłącznie wobec członka danej korporacji. Sąd odwoławczy dokonał interpretacji rozszerzającej dla możliwości stosowania nowego prawa. Nadto sąd *ad quem* wskazał, iż błąd w ustaleniach faktycznych mógł mieć wpływ na podstawę orzeczenia, przy czym przy rozpoznaniu nie odnosił się do niego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podkreślić należy, co przeoczył sąd odwoławczy, że w sprawie doszło do naruszenia przez organ I instancji art. 439 § 1 pkt 1 kpk. Zgodnie z tym przepisem, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli w wydaniu orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona lub niezdolna do orzekania bądź podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40 kpk. Zgodnie zaś z art. 40 § 1 pkt 7 kpk, sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału

w sprawie, jeżeli brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone. Przepisy te stosuje się odpowiednio na mocy art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji. Tożsame rozwiązanie zawarte jest również w art. 223 ust. 2 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 22 marca 2018 roku o komornikach sądowych. Zaistnienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej powoduje konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia bez względu na granice zaskarżenia. Podkreślić należy, że postanowienie Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej z dnia 19 września 2018 roku, sygn. akt D [...], zostało wydane w dokładnie tym samym składzie, co orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej z dnia 10 lipca 2019 roku, sygn. akt D [...] – a więc judykat, który został uchylony zaskarżonym wyrokiem. Osoby zasiadające w składzie orzekającym, który wydał postanowienie w sprawie D [...], były więc wyłączone z mocy prawa w orzekaniu po raz drugi w tej samej sprawie, toczącej się ponownie pod nową sygnaturą D [...]. Wobec tego orzeczenie organu pierwszej instancji podlegało bezwarunkowemu uchyleniu z uwagi na zaistnienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej, na co przy ponownym rozpoznaniu sprawy Komisja Dyscyplinarna winna zwrócić uwagę. W związku z tym rozstrzygnięcie zarzutów zawartych w skardze było bezprzedmiotowe, bowiem sąd odwoławczy i tak zobowiązany był do uchylenia zaskarżonego orzeczenia poza granicami rozpoznania środka odwoławczego, zaś uchybienia zarzucane w przedmiotowej skardze nic w tej mierze zmienić nie mogły. Ze względu na wskazane uchybienia organu I instancji, postępowanie winno być przeprowadzone po raz kolejny.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.